

Warszawa dnia 03.02.2023 r.

prof. Tomasz Milanowski

Wydział Malarstwa

Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

Recenzja w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

Uchwałą Rady Dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 13.12. 2022 roku o numerze 78/ DSPi KDS/ 2022 w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania dr Katarzynie Łyszkowskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki zostałem wyznaczony do sporządzenia recenzji dorobku dydaktycznego, artystycznego oraz organizacyjnego dr Katarzyny Łyszkowskiej zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018r. poz.1668 ze zm.).

Podstawowe informacje o kandydatce

Dr Katarzyna Łyszkowska uzyskała stopień doktora sztuk plastycznych na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej *Projekt instalacja – domek z kart* w 2013 r. Promotorem w przewodzie doktorskim był dr hab. Marek Szary, recenzentami zaś prof. Bogdan Chmielewski oraz dr hab. Przemysław Pintał. Habilitantka od 2018 r. jest zatrudniona na stanowisku adiunkta w Katedrze Rysunku na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu.

Recenzja

We wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki dr Katarzyna Łyszkowska w polu *Określenie osiągnięcia naukowego będącego podstawą*

ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazała cykl siedmiu realizacji artystycznych powstałych po obronie pracy doktorskiej pod wspólnym tytułem *INNER-OUT. Transgresje Inspiracje Interpretacje*.

W cyklu siedmiu realizacji kandydatka sięga do własnych doświadczeń (*INNER*), jak pisze dalej – „uniwersalizując je jako platformę doświadczeń zbiorowych (*OUT*)”. Pełen cykl składa się z siedmiu części: I. *Otchłań komfortu/ Comfort hole* – 2018, II. *Użytkowe serce/ Utilitarian Heart* – 2018, III. *Brakujące sedno/ Missing the point* – 2018, IV. *Mandala fiskalna / Fiscal mandala* – 2019, V. *Złoty cielec/ Golden Calf* – 2019, VI. *Sterowiec wolności/ FREEDOM Zeppelin* – 2021, VII. *4 Domek z kart/ 4 House of Cards*. Zanim przejdę do recenzji realizacji wchodzących w skład osiągnięcia naukowego, chciałbym zwrócić uwagę na rozdział *Obszar moich zainteresowań twórczych i badawczych*. W rozdziale tym dr Katarzyna Łyszkowska formułuje credo, które towarzyszy jej twórczej drodze:

„Kim jest człowiek i jaka jest jego społeczna natura – to zagadnienia, które są dla mnie niewyczerpanym zasobem inspiracji artystycznej. Poprzez transgresję, dążę do formułowania artystycznych wypowiedzi”.

Pojęcie transgresji będzie przewijać się w tej doskonałej pracy wielokrotnie. Ja chciałbym również zwrócić uwagę na coś szczególnie ważnego i interesującego. Chodzi o „myślenie rysunkiem”, które jest niezwykle istotne w ocenie dorobku dr Katarzyny Łyszkowskiej. To świetna rysowniczką, potrafiącą połączyć wirtuozerski warsztat rysunkowy z głęboką analizą intelektualną. Artystka pisze o rysunku:

„Ta relacja procesu myślenia i rysowania, opiera się na sprzężeniu zwrotnym. Pojawiająca się myśl jest impulsem do stworzenia rysunku. Natomiast rysunek – jako zmaterializowana forma pierwotnej inspiracji – podlega analizie interpretacyjnej, stymulując kolejne procesy myślowe. Sprzężenie to mogę określić mianem transgresji osobistej, niezbędnej do (samo)uczenia się”.

Dr Katarzyna Łyszkowska prezentuje postawę łączącą erudycję z praktyką artystyczną na najwyższym poziomie. Poszczególne części osiągnięcia artystycznego potwierdzają moją ocenę. *Otchłań komfortu/ Comfort Hole* z 2018 r. to kontekstualna praca wykorzystująca symbolikę papieru. Praca zrealizowana w neorenesansowej przestrzeni Galerii Centrum Kultury Dwór Artusa w Toruniu pierwszorzędnie rozgrywa konteksty i asocjacje. Umieszczenie formy tkanej, kruchej i organicznej w kontekście architektury miejsca znamionuje doskonałe wyczucie i dojrzałość artystyczną. Niezwykle cenna jest u artystki precyzja myśli wyrażana doskonale dobraną formą. Praca *Otchłań komfortu/ Comfort Hole*,

czyli ażurowy obiekt z papieru o wymiarach 300x100x80 cm, premierę miała w 2018 r. na wystawie zbiorowej *Wobec Rysunku* w Centrum Kultury Dwór Artusa w Toruniu. Następnie udostępniona została na wystawie zbiorowej *Projekt 3-2-1-0* w Getyndze w Niemczech (Kunstlerhaus, Galerie Alte Feuerwache, Galerie Supplement) w tym samym roku oraz na wystawach indywidualnych *PAPER REBUS* w Galerii 9,39 w Toruniu (2019 r.), *INNER-OUT* w Centrum Kultury Dwór Artusa w Toruniu (2021 r.), *INNER-OUT* w Galerii PERS w Toruniu (2022 r.), *INNER-SPACE* w Galerii Dobro w MOK w Olsztynie (2022 r.)

Drugą odsłoną osiągnięcia habilitacyjnego dr Katarzyny Łyszkowskiej jest praca *Użytkowe serce/ Utilitarian Heart*, która została po raz pierwszy zaprezentowana na wystawie zbiorowej *3-2-1-0* w Getyndze w Niemczech, równocześnie i w tych samych przestrzeniach co *Otchłań Komfortu/ Komfort Hole*. To niewielkich rozmiarów obiekt z papieru 30x30x20 cm umieszczony pod szklanym kloszem na drewnianym tondzie oraz rysunek ołówkiem w klasycznym formacie 100x70 cm. To wzruszająca praca dotycząca problemu pamięci, tożsamości i wielokulturowości regionu Warmii i Mazur. Perfekcyjnie zrealizowana, kameralna praca z bezkwasowego papieru ryżowego przebitego garścią perłowych, krawieckich szpilek niosąca w sobie wielki ładunek emocji i osobistych refleksji. To wielka sztuka przekazać tak dużo – w tak kruchej formie. Jak opowiada artystka:

„Zdefiniowany stan rzeczy obrazuje moje papierowe serce-igielnik. Przedstawia ono z jednej strony osiągnięcie własnych celów użytkowych, w wyniku wykorzystywania innych (OUT), jednocześnie pokazując odwrotną sytuację naruszania przestrzeni osobistej (INNER) w wyniku nieumiejętności stawiania własnych granic”.

Realizacja *Użytkowe serce/ Utilitarian Heart* prezentowana była na wystawie indywidualnej *PAPER REBUS* w Galerii 9,39 w Toruniu (2018 r.), na wystawie zbiorowej *Wobec Rysunku* w Galerii Uniwersyteckiej w Cieszynie (2019 r.) oraz w Centrum Ekspozycyjnym Stara Kotłownia w Olsztynie (2020 r.), na wystawie indywidualnej *INNER-OUT* w Dworze Artusa w Toruniu (2021 r.) oraz na wystawie indywidualnej w Galerii Dobro MOK w Olsztynie (2022 r.)

Trzecią odsłoną osiągnięcia habilitacyjnego *INNER-OUT. Transgresje Inspiracje Interpretacje* jest praca *Brakujące sedno/ Missing the Point*. Zaprezentowana po raz pierwszy razem z *Otchłanią Komfortu/ Komfort Hole* oraz *Użytkowym Sercem/ Utilitarian Heart* na wystawie zbiorowej *Projekt 3-2-1-0* w Kunstlerhaus, Galerie Alte Feuerwache i Galerie Supplement w Getyndze w Niemczech w 2018 r. W pracy tej artystka porusza kwestię religii, jest ona pewnego

rodzaju spowiedzią. To swoista wiwisekcja własnego stanowiska wobec kwestii wiary. Tak jak w poprzednich odsłonach osiągnięcia habilitacyjnego dr Katarzyny Łyszkowskiej siła tej pracy drzemie w spójności formy i treści. Koherentny przekaz nie ogranicza pola interpretacji. *Brakujące sedno/ Missing the point* w warstwie formalnej przedstawia wizerunek Najświętszego Serca Jezusa zbudowany z puzzli. Proces twórczy polegał na wycięciu laserem i ułożeniu obiektu/ gabloty o wymiarach 130x100x20 cm. Zakodowany w okresie dzieciństwa wizerunek Jezusa został zdekonstruowany i złożony na nowo. Uwagę zwraca symboliczny brak fragmentu serca:

„Pracę można interpretować na wiele sposobów. Przede wszystkim mamy tu do czynienia z głęboko osadzonym osobistym wątkiem (INNER), konfrontowanym z systemem instytucjonalnym kościoła (OUT). Tytułową narrację przedstawia układ jednolitych, szczelnie złożonych puzzli, którym brak kluczowego, centralnego elementu. Metaforę tę można odczytywać również jako opowieść o zatraceniu sedna ludzkiej natury, często w pogoni za hedonistycznym, bezrefleksyjnym układaniem puzzli życia”

Mandala fiskalna/ Fiscal Mandala, obiekt z papierowych paragonów w gablocie o wymiarach 100x100x20 cm zrealizowany w 2019 r., dr Katarzyna Łyszkowska wskazała jako czwarte osiągnięcie habilitacyjne wchodzące w skład *INNER-OUT. Transgresje Inspiracje Interpretacje*. Autorka wyjaśnia:

„Jest to realizacja poruszająca wątek społecznego funkcjonowania w przestrzeni sacrum. Była to realizacja w obrębie brytyjskiego projektu Art For Advent, trwającego przez 24 dni. Projekt polegał na codziennym przesyłaniu zdjęcia dokumentującego własną pracę podczas adwentu”.

Projekt zakończony został w Wigilię 2018 r. a następnie upubliczniony w galerii Murze Magazine w Londynie w Wielkiej Brytanii, internecie oraz opisany w magazynie Murze (4/2019 r.). Tak jak w poprzednich odsłonach osiągnięcia habilitacyjnego za ideą stoi perfekcyjnie zrealizowana praca:

„Proces był czasochłonny. Po opracowaniu modułu i wyliczeniu ilości jego wersji, rozpoczynałam mozolne, monotonne bigowanie i składanie paragonów. Następnie na wcześniej wyrysowanym kształcie mandali układałam moduły. Po skończeniu danego kształtu przechodziłam do kolejnego i tak nieustannie...”

Powstały obiekt urzeka swoją kruchością i precyzją wykonania. Mandala wg. starożytnej tradycji pozwala wejść do świata duchowego poprzez tworzenie i niszczenie dzieła.

Jako symbol życia i śmierci, który wykonujemy sami, ma przypominać o przemijalności wszystkich spraw. Abyśmy zobaczyli, że każda z nich ma swój początek i koniec. Tak też jest przypadku w tej pracy. Realizacja artystki mająca znamiona działania performatywnego stała się dla niej kolejną transgresją twórczą, podnoszącą rolę procesu twórczego. Symbolicznie też została zniszczona, by domknęło się oczyszczające działanie aktu twórczego. Praca była eksponowana na wystawie zbiorowej *Wobec Rysunku* w Galerii Uniwersyteckiej w Cieszynie, wystawie indywidualnej *PAPER REBUS* w Galerii 9,39 w Toruniu, Concept 2019 w Czong Institute for Contemporary Art Museum Gimpo w Korei Płd. W 2020 r. miały miejsce jej odsłony w Centrum Ekspozycyjnym Stara Kotłownia w Olsztynie, Centrum Dwór Artusa w Toruniu. W 2022 r. miał miejsce pokaz indywidualny *INNER-OUT* w Galerii PERS w Toruniu i Galerii Dobro MOK w Olsztynie.

V odsłonie osiągnięcia habilitacyjnego dr Katarzyna Łyszkowska nadała tytuł *Złoty cielec/ Golden Calf*. To obiekt z 2019 r. zbudowany z kuponów loteryjnych o wymiarach 80x70x30 cm, eksponowany w tych samych lokalizacjach (z wyjątkiem kolektury Lotto w Toruniu) co poprzednie prace z cyklu. To praca łącząca precyzję wykonania, paradokument, procesualność głęboką refleksję nad utopijnym masowym spełnieniem marzeń i ironię. A wszystko to spaja poczucie humoru i dystansu artystki uzbrojonej w telefon komórkowy i pasję dokumentalistki.

Sterowiec WOLNOŚĆ/ FREEDOM Zeppelin z 2021 roku to projekt, który dr Katarzyna Łyszkowska wskazała jako VI element wchodzący w skład osiągnięcia habilitacyjnego *INNER-OUT. Transgresje Inspiracje Interpretacje*. To jak sama nazwa wskazuje obiekt powietrzny o wymiarach 1000x500x250 cm. Inspirowana historią pierwszego polskiego sterowca *Lech* sprowadzonego do Gdańska w 1921 r., a rok później przetransportowanego do Torunia, artystka snuje opowieść o wolności w wymiarze osobistym i zbiorowym. To nie tylko wizualny majstersztyk, to także przepełniony wrażliwością na problemy współczesności symboliczny, przestrzenny mural zrealizowany na poszyciu balonu. „*Sterowiec WOLNOŚĆ* to projekt artystyczno-społeczny, dotyczący kontekstu historii i teraźniejszości, który przywołuje ideę wolności, sprawczości i solidarności, potrzebną w trudnym czasie pandemii i wojny w Ukrainie” – deklaruje artystka. Obiekt prezentowany był na indywidualnym pokazie w przestrzeni publicznej na Starym Rynku w Toruniu oraz podczas VI Piotrkowskiego Biennale Sztuki w przestrzeni publicznej galerii Focus Mall. Następnie podczas indywidualnej wystawy *INNER-OUT* w Centrum Kultury Dwór Artusa w Toruniu. Na przełomie 2021/2022 r. prezentowany był na wystawie indywidualnej pt. *100 lat.* w Galerii PATIO ASP w Gdańsku, zaś w 2022 r. na dziedzińcu Wydziału Sztuk Pięknych UMK w Toruniu oraz w Muzeum

Nowoczesności Miejskiego Ośrodka Kultury w Olsztynie. Obiekt należy do kolekcji CK Dwór Artusa w Toruniu.

Habilitacyjne osiągnięcie dr Katarzyny Łyszkowskiej *INNER-OUT. Transgresje Inspiracje Interpretacje zamyka 4 Domek z Kart/ 4 House of Cards*. To wg. artystki symboliczne zamknięcie pewnego etapu w jej twórczości, ujęte w wywodzie habilitacyjnym:

„Realizacja domek z kart wymagała artystycznej dojrzałości oraz odwagi, która umożliwiła odrzucenia koncepcji domu. Czwarta dekada życia to czas mierzenia się z efektami naszych dotychczasowych wyborów. Na tym etapie widać już rezultaty. Z większą trafnością możemy zdiagnozować mechanizmy naszego postępowania”.

Te mądre i dojrzałe słowa doskonale podsumowują wszystkie obszary zainteresowań twórczych i badawczych zawartych w *Autoreferacie*. Opis habilitacyjnego osiągnięcia jest świetnie przygotowaną pracą, pozwalającą poznać i właściwie ocenić dorobek dydaktyczny, artystyczny oraz organizacyjny dr Katarzyny Łyszkowskiej zgodnie ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z2018r. poz.1668 ze zm.). W otrzymanej przeze mnie dokumentacji, perfekcyjnie przygotowanej, przejrzystej i czytelnej otrzymałem wszystkie wymagane informacje, takie jak *Informacje o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury w szczególności artystycznej*. Mogę potwierdzić, że na tym polu kandydatka spełnia wszelkie wymagania. Podobnie zresztą jak w punkcie *Informacje o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę i sztukę*. Dr Katarzyna Łyszkowska bardzo skrupulatnie opisała punkt po punkcie informacje dotyczące promotorstwa prac dyplomowych, recenzji magisterskich oraz dyplomowych prac licencjackich. Przedstawiła spis działań kuratorskich i organizacyjnych. Wykazała się działaniami popularyzującymi sztukę, prowadząc warsztaty i sytuacje twórcze. Podała ważne informacje dotyczące jej kariery zawodowej, w tym szczegółowy spis staży, projektów i konferencji, kursów doszkalających. Przedstawiła pełną listę nagród, wyróżnień i finałów konkursów.

Oceniając imponujący dorobek dydaktyczny oraz artystyczny dr Katarzyny Łyszkowskiej przypomniała mi się pewna historia. U schyłku życia, w maju 1933 r., Maria Skłodowska-Curie przewodniczyła na prośbę Paula Valery’ego międzynarodowej debacie *Przyszłość Kultury*, zorganizowanej w Madrycie przez Stały Komitet Literatury i Sztuki przy Lidze Narodów. Stwierdziła wówczas – „jeśli widzę wokół siebie coś niezbędnego do życia, to jest to (..) duch przygody, nie dający się wykorzenić i spokrewniony z ciekawością. Skłonna jestem wierzyć,

że jest to pierwotny instynkt ludzkości (..)”. Autoreferat dr Katarzyny Łyszkowskiej przywodzi mi na myśl te słowa polsko-francuskiej uczonej. W jej pełnej twórczej pasji działalności artystycznej, dydaktyce oraz oddaniu sprawom organizacyjnym odnajduję ducha przygody. Tej siły popychającej ku transgresji, by poprzez wykraczanie poza typowe granice działania kształtować nowe struktury lub burzyć to, co zastane. Merytoryczne przygotowanie kandydatki oraz dojrzałość jej sądów teoretycznych, a także poziom artystyczny oceniam bardzo wysoko.

Konkluzja

Analiza osiągnięcia naukowego *INNER-OUT. Transgresje Inspiracje Interpretacje* zgłoszonego przez habilitantkę oraz pozostałego dorobku artystycznego, dydaktycznego oraz organizacyjnego pozwala stwierdzić, że wszystkie elementy dorobku dr Katarzyny Łyszkowskiej spełniają wymogi stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego wg. art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. poz.1668 ze zm.).

Biorąc pod uwagę powyższe fakty, popieram wniosek o nadanie dr Katarzynie Łyszkowskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

prof. Tomasz Milanowski

